

Svar på motion inlämnad av De Grönas fullmäktigegrupp och 21 andra ledamöter om att förbättra vattenkvaliteten i Vandas åar

VD/8486/00.02.00.03/2024

TeA/JV/AV/AO/PJH/MT/EA

Gröna fullmäktigegruppen och 21 andra ledamöter lämnade in följande fullmäktigemotion i enlighet med fullmäktiges arbetsordning:

”Det ekologiska tillståndet i Vanda å och Kervo å som strömmar genom Vanda har förbättrats från när det var som sämst och har nu klassificerats som tillfredsställande. Situationen kan dock inte betecknas som god och det finns också stora variationer i vattenkvaliteten. Åarna syns i vårt vapen och illustrationer av Vanda, men de nämns inte med ett ord i till exempel strategin. Har vi förträngt eller gett upp när det gäller vattendragens tillstånd? Nu är det dags att lyfta fram förbättringen av vattendragens skick till att vara en del av Vandas mål. En god vattenkvalitet skulle inte bara gynna ekologiska värden utan medföra fördelar när det gäller rekreationsbruk och statusfaktorer. I denna motion föreslås att Vanda

- 1 På ett synligt sätt lyfter fram åarna och vattenkvaliteten i nästa strategi.
- 2 Utreder vilka åtgärder som kan vidtas för att förbättra vattendragens ekologiska tillstånd i Vandaområdet.
- 3 Införlivar de åtgärder som Vanda styr över i våra egna program för att förbättra vattendragens tillstånd.
- 4 Tar de åtgärder som andra aktörer styr över som mål för intressebevakningen och samarbetar med staten, det övre loppets kommuner och andra aktörer.”

Stadsfullmäktige 16.12.2024 § 39

Stadsfullmäktige beslutade att ta upp ärendet till behandling och sända fullmäktigemotionen till stadsstyrelsen för beredning.

Serviceområdet för stadsstruktur och miljö vid stadsmiljöns verksamhetsområde konstaterar följande som sitt svar:

Vi har identifierat förbättringen av kvaliteten i Vanda å och Kervo å så att åarna hamnar i ett gott tillstånd som ett viktigt mål, eftersom Vanda ås hela huvudfåra är ett Natura 2000-område och ån också är en reservhushållsvattenkälla för en miljon invånare. Åarna och bäckarna med stränder är också närrekreationsområden som är populära bland många Vandabor.

1. Serviceområdet för stadsstruktur och miljö inom stadsmiljöns verksamhetsområde anser att det är bra att man fäster uppmärksamhet vid vattenkvaliteten i åar och bäckar. I vilket fall som helst lyfter vi upp frågan i stadens färdplan för resurssmart när vi uppdaterar den inför nästa fullmäktigeperiod. I den nuvarande färdplanen för resurssmarthet 2021–2025 är mål 17 att förbättra vattendragens naturtillstånd och mångfald. I enlighet med detta mål har man fortsatt med åtgärderna för att främja vattennaturen i Vanda, reserverat tillräckligt med utrymme för bäckkorridorer vid planeringen av nya områden så att bäckarna kan slingra sig fram och leva naturenligt. Dessutom har man ställt krav på aktiva åtgärder för att målet i Nylands handlingsprogram för vattenvård om att få Vanda å i ett gott tillstånd senast år 2027 ska uppnås. Som indikator har man haft resultaten från uppföljningen av bäckvattenkvaliteten och ytvattens ekologiska tillstånd.

Genomförandet av färdplanen för resurssmårhet följs upp med Vandas Miljövakt. Miljövaktens uppgift är att regelbundet följa upp bäckvattnets kvalitet (också kiselalger) och utifrån resultaten krävs i det praktiska övervakningsarbetet åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten. Målet är att förbättra vattendragens naturtillstånd och mångfald. I enlighet med programmet Vantaan pienvesien tutkimusohjelma har bäckvattenkvaliteten följts upp regelbundet fr.o.m. år 2016. År 2025 följdes 10 bäckar upp vid 13 provtagningspunkter sex gånger om året. Dessutom genomförs kontroller vid Hanaböle träsk och Lammträsk. En sammanfattande rapport om resultaten av bäckvattenkontrollerna 2024–2025 har beställts av en konsult. Dessutom utnyttjas resultaten från den gemensamma kontrollen av vattenkvaliteten i vattendragen i Vanda. Genom kontroller av tillsynsobjekt informeras verksamhetsutövare om bäckarnas naturvärden, mångfald och vattenkvalitet. Genom kontrollerna bedöms verksamhetens inverkan på bäckarna och vid behov har man uppmanat till åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten. Vid beredningen av nya miljötillstånd har resultaten från uppföljningen av vattenkvaliteten i de närmaste vattendragen beaktats. I utlåtandena om bygglov för projekt tar man ställning till bäckarnas naturtillstånd och naturvärden, kvaliteten på det vatten som avleds från projektområden samt ett eventuellt behov av tillstånd enligt vattenlagen.

En av åtgärderna i Miljövakten har också varit att informera verksamhetsutövarna om hur anvisningen om byggsplattvatten i huvudstadsregionens städer ska beaktas, och vad som har genomförts genom begäran om utredning och tillsyn av byggarbetsplatsobjekten också på plats. Målet är att skydda naturen mot slitage.

En åtgärd är dessutom att främja istandsättningen av Vandas vattendrag och förbättringen av vattenkvaliteten som styrelseledamot och medlem i avloppsvattensektionen i föreningen Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys och delta i föreningens projekt. I år deltar man i åtta projekt.

2. För att Vanda ås och Kervo ås ekologiska tillstånd ska kunna fås i gott skick krävs det fortfarande omfattande insatser i samarbete med andra städer i avrinningsområdet. Förbättringen av vattendragens tillstånd från det svagaste tillståndet på 1960–1970-talet till det nuvarande tillfredsställande tillståndet har varit en långsam process där målinriktade vattenvårdsåtgärder som vidtagits tillsammans har förbättrat både vattendragens ekologiska och kemiska kvalitet. Regelbunden kontroll av vattenkvaliteten i Vanda å och Kervo å och Räckhalsbäcken hör till den gemensamma kontrollen av Vanda ås vattendrag som föreningen Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry utför på beställning av punktkällor och städer inom avrinningsområdet på över 40 provpunkter. Den gemensamma kontrollen inbegriper också fiskebestånds- och kiselalgsundersökningar.

Europeiska unionens gemensamma mål för vattenvård har samlats i ramdirektivet för vatten, vars mål förankras i medlemsländerna genom nationell lagstiftning och vattenvårdsprogram. Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland utarbetar ett åtgärdsprogram för vattenvården i Nyland som innehåller uppgifter om vattnens tillstånd samt nödvändiga åtgärder för att förbättra och upprätthålla yt- och grundvattnens tillstånd. Enligt åtgärdsprogrammet för vattenvårdsperioden 2022–2027 är ytvattnens ekologiska tillstånd svagt i synnerhet i åkerdominerade avrinningsområden och i Fnska vikens kustvatten. Åarnas tillstånd försämras särskilt av övergödning som orsakas av diffus belastning, men också av byggande, reglering och fördämning. Den stränga miljökvalitetsnormen för ämnen som används som flamskyddsmedel orsakar ett sämre kemiskt tillstånd än god i alla ytvatten i Finland. Dessutom överskrider kvalitetsnormen för kvicksilver vanligtvis på grund av kvicksilverhalterna i abborrar. Majoriteten av kostnaderna för vattenvårdsåtgärder består av kostnader för grundläggande åtgärder som krävs i lagstiftning, utöver vilka kostnaderna för föreslagna kompletterande åtgärder uppgår till ca 42 milj. euro om året. För att främja genomförandet av åtgärderna har det föreslagits

lagstiftningsmässiga, ekonomiska, administrativa och informationsmässiga styrmedel för vilka ansvarsfördelningen för genomförandet och samarbetspartnerna har fastställts. I åtgärdsprogrammet presenteras åtgärder för att uppnå ett gott vattentillstånd senast år 2027. Även om alla åtgärder skulle vidtas i tid, kommer miljömålen inte att uppnås i alla vattenförekomster i Nyland ännu år 2027 på grund av fördröjningar som orsakas av naturförhållandena.

I Vanda har man följt åtgärdsprogrammet för vattenvård bland annat genom att delvis riva Dickursbyforsens damm i Kervo å och iståndsätta forsen för att underlätta den mycket hotade öringens vandring. I nästa fas genomför Vanda tillsammans med Helsingfors stad en partiell rivning av dammen i Kyrkoby fors, rivning av fisktrappor samt åtgärder för iståndsättning av fårorna i enlighet med tillståndsmyndighetens vattentillstånd från slutet av år 2023. Inspirerad av bäckskötselverksamheten som föreningen Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys har bedrivit i tio år har också stadens bäckskötare i Vanda redan under åtta somrar iståndsatt bland annat bäckar som mynnar ut i Vanda å och Kervo å och år 2025 inleds iståndsättningsarbetet på nytt i maj. Bäckskötarna iståndsätter steniga ställen för yngel och platser med lekgrus och städar bort bråte och skräp från bäckfåran och strandområden. Varje år har också ett stort antal kommuninvånare deltagit i talkon som bäckskötarna organiserat.

3. Vattenvården och förbättringen av vattentillståndet är en central del av stadens program. Staden har deltagit i Östersjöutmaningen sedan år 2007. Östersjöutmaningens vision är ett rent, produktivt och gemensamt hav. Nu har den fjärde åtgärdsperioden 2024–2028 inletts med sex huvudmål: främjande av hållbart nyttjande av havet, förhindrande av nedskräpning, minskning av skadliga ämnen, utökning av den biologiska mångfalden, bekämpning av övergödning samt ökat samarbete och ökad delaktighet.

Bekämpningen av övergödning omfattar under Östersjöutmaningens nya åtgärdsperiod i Vanda bland annat att förbinda sig till förnyande åkerodling och att ta i bruk ett uppdaterat dagvattenprogram. I och med Östersjöförbindelsen som ingicks år 2024 strävar man efter att förnya odlingen i Vanda stads åkerområden så att åkrarna har växttäckte året runt. Detta gör att mindre näringsämnen och sediment från åkrar sköljs ner i vattendrag som åar och bäckar.

Vandas första dagvattenprogram publicerades år 2009 och programmet uppdaterades år 2023. Programmets huvudmål omfattar till exempel bättre hantering av dagvatten och minskning av dagvattenöversvämningar samt förbättring av dagvattnets kvalitet innan det släpps ut i det mottagande vattendraget. Under perioden 2024–2028 planeras och genomförs bland annat Haxbergshagens dagvattenbassänger, Tjäderparkens dagvattenkonstruktioner och Kormängsbäckens iståndsättningsarbeten samt iståndsättningen av biofiltret vid Kvesvedsvägens snöupplag. Staden kommer också att följa upp hur två dagvattenkonstruktioner fungerar 2025. Till objekt utvaldes Dickursbyvägens filtrering och Illeparkens bassänger.

Vanda stad har deltagit i utarbetandet av huvudstadsregionens anvisningar om byggplatsvatten. Våren 2024 genomfördes en informationskampanj om anvisningarna och de känsliga vattendragen tillsammans med huvudstadsregionens städer och HRM. Anvisningarna i guiden har tagits i bruk år 2024. Byggnadstillsynen informerar dem som ansöker om tillstånd om anvisningarna. Miljöcentralen fortsätter att informera om känsliga vattendrag och utför årligen inspektioner på byggarbetsplatser. Målet är att med hjälp av anvisningarna och tillsyn kontrollera och begränsa utsläpp av skadliga ämnen i vattendrag och i sista hand i Östersjön. Sedan 1980-talet har det årligen ordnats vårstädningalkon i Vanda och under 2000-talet har kommunerna i huvudstadsregionen förenat sina krafter i gemensamma talkon. Talkona aktiverar invånare, företag och sammanslutningar att delta i städningen av den gemensamma miljön och i informationen lyfter man årligen fram olika teman för att förebygga nedskräpning av miljön.

4. Vanda stad har utfört långsiktigt vattenskyddsarbete tillsammans med städerna i Vanda ås och Kervo ås avrinningsområde (all från Riihimäki till Helsingfors), samt med andra aktörer såsom föreningarna Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys, Virtavesiyhdistys, Suomen kalastusmatkailun edistämisseura (SKES). God praxis delas med grannkommunerna och också med de sex största städerna vid årliga möten. Huvudstadsregionens städer håller årligen tillsammans med kranskommunerna småvattenmöten där man bekantar sig med småvattenobjekt och istandsättandet av dem. Sedan slutet av 1980-talet, sedan stadens miljöcentral grundades, har staden aktivt bidragit till att förbättra vattnens tillstånd i vattenskyddsföreningens styrelse, i sektionen för översiktsplanering och avloppsvatten samt delegationen för Vanda å. Föreningen har för närvarande 27 medlemmar (8 kommuner, 7 industrianläggningar och 12 andra sammanslutningar eller föreningar). Staden deltar årligen i föreningens vattenskyddsprojekt.

Kervo å ingår i Nylands HELMI-kluster dit man strävar efter att rikta olika istandsättnings- och naturvårdsarbeten. Klustret Strömvattenpärlor i mellersta Nyland omfattar småvatten med stränder i Sibbo storskog. Dessutom omfattar klustret livsmiljöer inom HELMI-programmet längs åarna Kervo å, Ohkola å och Sibbo å, samt deras närmiljö. Målet är att förbättra områdenas nuvarande tillstånd genom olika naturvårdsarbeten. Vårdåtgärderna förbättrar naturvärdena inte bara i skyddsområdena utan också utanför dem, vilket förbättrar artförekomsternas och livsmiljöernas tillstånd och mångfald.

Ett viktigt mål är också att förbättra områdets ekologiska sammanlänkning. Syftet med klustret är att förbättra de ekologiska förbindelserna mellan områdets splittrade nätverk av skyddsområden. Klustret som sträcker sig över ett geografiskt vidsträckt område skapar också goda möjligheter att begränsa de negativa konsekvenserna för vattendragen orsakade av belastningen från avrinningsområden.

Stadsstyrelsen 12.5.2025 § 18

Förslag av biträdande stadsdirektören för stadsmiljöns verksamhetsområde:

Stadsstyrelsen beslutar att

- a) ge den gröna fullmäktigegruppen och de 21 andra undertecknade ledamöterna stadsstyrelsens svar i enlighet med verksamhetsområdets förslag, och
- b) föreslå för stadsfullmäktige att stadsstyrelsens svar antecknas för kännedom.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Det antecknades att de grönas stadsstyrelsegrupp lämnade in följande protokollsuttalande i ärendet:

"När stadens färdplan för resurssmarthet uppdateras, ska målen i anslutning till vattendragens kvalitet och indikatorerna för dem väljas så att målet är att förbättra vattenkvaliteten, inte bara att följa upp situationen.

Utöver de befintliga samarbetsstrukturerna för vattenvård, som varit verksamma länge, behövs det nya åtgärder för att bevaka stadens intressen så att en god vattenkvalitet uppnås i Vanda å."

Stadsfullmäktige 16.6.2025

Stadsstyrelsens förslag:

Stadsstyrelsens svar antecknas för kännedom.

Bilaga:

- Motion inlämnad av De Grönas fullmäktigegrupp och 21 andra ledamöter om att förbättra vattenkvaliteten i Vandas åar

Anvisningar för sökande av ändring: 2.1 Besvärsförbud

Närmare information:

Päivi Jäntti-Hasa, miljöinspektör, tfn 040 841 9973, paivi.jantti-hasa@vantaa.fi